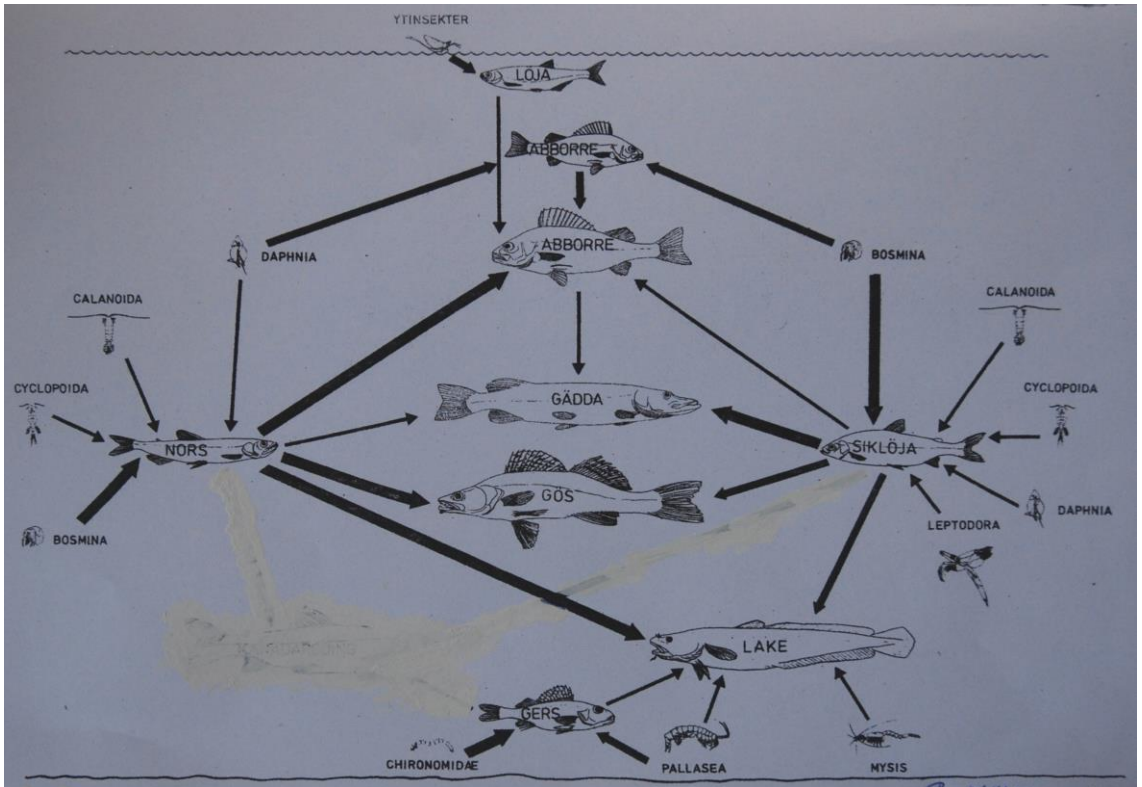

NORSEN OCH SIKLÖJAN I IVÖSJÖN

Dessa två laxfiskar (med fettfena) utgör mycket viktig föda för rovfisken i Ivösjön (se figur). De är de sydligaste livskraftiga bestånden i Sverige - ett svagt bestånd av nors finns dock kvar i Sövedsjön (Skåne).

Norsen

Norsen ("nöss" i dialektal pluralform) är Storsjöns (stora djupområdets) vanligaste fisk och håller till i djupare vattenlager. Den har uppträtt olika ymnigt, under 1960-talet rapporteras sämre tillgång. Om hösten observeras måsdyk - abborren jagar upp norsen till ytan på vissa kända fiskeplatser. Större nors är rovfiskar, har många skarpa tänder medan mindre individer äter djurplankton.

Leken inträffar i april månad då fisken samlas till lek i stim. Rovfisk som lake passar då på att konsumera den gurkluktande fisken i stor mängd och magen kan bli helt uppsvälld. Norsen kan vid lektiden lockas nära land med kådvedsbloss (*Fisksumpen 1980/81*) eller strålkastare, vilket var vanligt förr. När fisken närmar sig land, som en svart matta, sticker fisken upp huvudena - det ser ut som om det regnar. Om vinden ligger på känns lukt av gurka.

Mycket rikliga fångster av leknors skedde förr vid öarna Stora Danmark och Mågeskär med upp till ett tjog båtar som förankrades vid störrar. Dessutom fångades de vid prämyggen på nordspetsen av Ivön. Här kunde man även få lake i sänkhåven då de jagade norsen. Sone Birgerson, Ivö omtala att vid Färjebryggan i Barum lockade hamnbelysningen en vår massor av leknors in till land. Håvfisket brukade börja vid 20-tiden och höll ofta på till framåt midnatt. Fisken fångades med sänkhåv ("siltag") och användes sedan som betesfisk vid långrevsfiske och abborrmete. Dessutom är de goda att som panerade och stekta. I Värmland äter man mycket nors (sлом) vid lektiden. Norsen förvarades i vattenfyllda ekor, sumpar och kallkällor. Sådana källor finns på Ivön. Några fiskare sumpade norsen i Skräbeån. Numera har nästan allt norsfiske upphört.

Provfiskaren Nils-Arne Hagelin, Ivö fortsätter emellertid att fånga nors som sin far Gustav. Den 15 april 2013 försökte han vid Bosöarna (utanför Enön) under norsleken med bra resultat. Den 10 april 2016 provade Nils-Arne och Jan Svensson Oppmanna på 4-6 meter djup vid Grynnebacke norr om Ivö. Med en stark lampa som sänktes ner under vattnet lockades norsen upp mot ytan och några tusen fiskar fångades i en specialhåv.

Siklöjan

Fisken gör vertikala vandringar under sommarhalvåret. Om kvällen vandrar den upp mot ytan för att äta djurplankton och vissa sprätter i vattenytan ("fisken badar"). Sedan sjunker siklöjan ner till ett djup kring 25 meter där den är mest skyddad för rovfisken. I Ivösjön lever fisken av djurplankton men under aug/sept. (då det kan vara födobrist) äter vissa större siklöjor norsyngel. En siklöja som var 22 cm lång hade så många som 11 norsar (ca 3,5 cm långa) i magen. Ivösjön är den enda kända lokal i Sverige där fisken tidvis blir en rovfisk. Den längsta siklöjan som uppmäts i senare tid var 28 cm lång och 8 somrar gammal.

Siklöjebeståndet varierar i Ivösjön med åren som i många andra sjöar som t.ex. den 100 gånger så stora Vänern.

Förr skedde nätfisket efter siklöja enbart vid leken. Under några år på 1940-talet var fisken så stor (fåtaligt) att den måste fångas i mörtnät. Mitt provfiske i augusti 1972 (*Fisksumpen 1972*) med siklöjeskötar inspirerade till fiske med uppflötade nät om sommaren. Fisken är då betydligt mer välsmakande, då den innehåller mera fett. Om hösten kramas honorna på rom på vissa platser i Sverige – även rommen från fisken i Ivösjön smakar utmärkt. Löjrom är en lyxartikel och kostar

Leken sker normalt i slutet av november i samband med kallluftsinfibrott – "sikavinter" och avslutats i början av december. Så var det 1959 vid Aspudden, 1977-78, 1979-80 Gråpärahallen, 1979 Stora Danmark. Vid Fårön (utanför Bjärnö) var leken fördröjd 2014 och de första fiskarna satt i ett översiktnät först den 2 december.

Många fiskar följer med in till lekplatserna och rovfisken slukar ett lättfångat byte och småfisk konsumerar rom (*Fisksumpen 2014/2015*). Ju näringsrikare sjö desto fler romtjuvar vilka gynnas av gödningen orsakad av Jämshögs reningsverk som belastas av 13 000 personer. Närsalter och gifter till Ivösjön måste på allt sätt minimeras för att förhindra skadliga förändringar av livet i sjön.

Nils-Arne Hagelin anger lekplatser vid Stora Danmark, norr om f.d. stärkelsefabriken i Barum samt vid bl.a. Flötö och Ingridskär (utanför södra delen av Ivö) men har inte funnit någon lekplats på östa sidan av Ivö. Sone Bigersson framhåller att siklöjan leker ställvis på sträckan från Flöte till Nabben på Ivö.

Ivösjökommittén önskar få ytterligare kunskap om norsens och siklöjans lekplatser i Ivösjön. Om du har kunskap om dessa lekplatser ta kontakt.

Brodde Almer
0456/24013

Andreas A. med siklöjefångst